

VYSOKÁ PREDSTAVITEĽKA
ÚNIE PRE
ZAHRANIČNÉ VECI
A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU

V Bruseli 9. 9. 2015
JOIN(2015) 40 final

SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Riešenie utečeneckej krízy v Európe: úloha vonkajšej činnosti EÚ

Riešenie utečeneckej krízy v Európe: úloha vonkajšej činnosti EÚ

I. Súčasná utečenecká kríza a jej medzinárodný kontext

Európska únia (EÚ) čelí najväčšej utečeneckej kríze od konca druhej svetovej vojny. Súčasná situácia sa musí vnímať v širšom kontexte násilných konfliktov a destabilizácie v ostatných častiach sveta. Ide o krízu nevídaných rozmerov, ktorá má v značnej miere pôvod v konfliktoch a prenasledovaní v širšom susedstve Európy. Násilné konflikty v Sýrii a Iraku alebo nestabilita a chudoba v častiach Afriky prinútili milióny žien, mužov a detí, aby opustili svoju vlasť v snahe nájsť ochranu a dôstojný život, ktoré hľadajú aj v Európskej únii.

Európska únia zintenzívňuje svoju reakciu na túto krízu na základe zásad solidarity a zodpovednosti a pri plnom rešpektovaní svojich hodnôt a medzinárodných záväzkov. Od začiatku roku 2015 EÚ v reakcii na utečeneckú krízu preorientovala a mobilizovala všetky svoje nástroje vonkajšej činnosti s tromi cieľmi: záchrana životov, zabezpečovanie ochrany osôb v núdzi a riadenie hraníc a mobilita.

Migračné toky sa v roku 2014 výrazne zvýšili, a to najmä cez **trasu vedúcu stredným Stredozemím**. V roku 2015 sa zatiaľ pozoruje ďalšie dramatické zhoršenie situácie. Počet tých, ktorí prechádzajú do Európskej únie cez takzvanú **trasu vedúcu východným Stredozemím**, dosahuje 182 740¹, čo predstavuje obrovský nárast v porovnaní s rokom 2014. Migranti sa presúvajú do bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko a do Srbska a potom ďalej do Maďarska a ostatných členských štátov Európskej únie po tzv. **trase cez západný Balkán**. Do augusta 2015 bolo v Maďarsku zaregistrovaných 142 649 nelegálnych vstupov prostredníctvom tejto trasy.

Hoci zloženie migračných tokov je zmiešané, nastal prudký nárast počtu osôb hľadajúcich medzinárodnú ochranu, **najmä osôb zo Sýrie, Iraku a Afganistanu**. V skutočnosti 90 % tých, ktorí využívajú trasu vedúcu východným Stredozemím, sú štátnymi príslušníkmi jednej z týchto troch krajín. Neregulárni migranti, ktorí využívajú trasu vedúcu stredným Stredozemím, pochádzajú väčšinou zo subsaharskej Afriky a takisto často pochádzajú z konfliktných oblastí: približne 20 % z Eritrey, 12 % zo Somálska, ale 10 % pochádza zo Sýrie. Táto trasa v porovnaní s rokom 2014, keď ju používala väčšina sýrskych utečencov, zmenila svoje zloženie. Počet prechodov cez túto trasu však ostáva podobný (106 290 do augusta 2015). Rýchle zmeny v zložení migračných tokov a používaných trás sú ukazovateľom schopnosti prevádzачov migrantov prispôbovať sa novým okolnostiam.

Hoci môžu európski občania vnímať súčasný migračný tlak ako dramatický, Európska únia nie je ani zďaleka najviac postihnutým regiónom na svete. Podľa vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) svet dosiahol **najvyšší počet utečencov a vysídlených osôb** od druhej svetovej vojny v roku 2014: 59,5 milióna. Viac ako **85 % týchto ľudí žije v rozvojových**

¹ Frontex, týždenné štatistické aktualizácie: január – august 2015

krajinách. Veľmi veľký počet osôb vysídlených v rámci svojej vlastnej krajiny² a utečencov najprv často hľadá útočisko v susedných krajinách. Napríklad najväčšia časť sýrskych utečencov je umiestnených v Libanone, Jordánsku a Turecku. Väčšina afrických migrácií sa uskutočňuje v Afrike samotnej: pritom len v západnej Afrike je viac ako 8,4 milióna vnútorných migrantov. Z toho vyplýva, že súčasná migračná a utečenecká kríza nie je len európskym problémom, a ani v zásade európskym problémom. Ide o významnú medzinárodnú výzvu. Európska únia je na čele medzinárodného úsilia zameraného na riešenie konfliktov a nestability a podporu postihnutému obyvateľstvu.

II. Rámec politiky a reakcia Európskej únie

Za posledné mesiace inštitúcie EÚ vynaložili plné úsilie, aby reagovali na túto globálnu krízu. Európska rada a Komisia, najmä prostredníctvom **európskej migračnej agendy**³ vypracovali hlavné prvky európskej reakcie na migračné výzvy tak v rámci Únie, ako aj na medzinárodnej úrovni.

Prvou prioritou zostáva záchrana životov tých, ktorí sa na svojej ceste do Európy snažia dostať cez Stredozemné more. Je však jasné, že zásadný význam má ochrana ľudí, ktorí potrebujú pomoc, zabezpečenie núdzovej humanitárnej pomoci, zabezpečovanie prístupu k azylu a riešenie základných príčin tohto problému, najmä konfliktov, politického násillia, zneužívania ľudských práv a chudoby. Tieto ciele musia byť aj naďalej stredobodom reakcie Európskej únie.

V reakcii na súčasnú krízu sa dáva prednosť činnostiam, ktoré majú väčší bezprostredný vplyv na migračné toky. Zároveň je na riešenie základných príčin potrebná dlhodobá angažovanosť v týchto veciach. Cieľom Európskej únie je posilniť politický dialóg, spoluprácu, výmenu znalostí a skúseností s partnerskými krajinami, organizáciami občianskej spoločnosti a miestnymi orgánmi s cieľom podporiť mobilitu ľudí ako pozitívny prvok ľudského rozvoja. Spolupráca na základe prístupu založeného na ľudských právach prispeje k riešeniu výziev, medzi ktoré patrí aj migrácia juh – juh, ako aj k riešeniu situácie zraniteľných migrantov.

V tomto oznámení – súčasťi širšieho balíka návrhov, ktoré prijala Európska komisia – sa opisuje vonkajšia činnosť Európskej únie na riešenie utečeneckej krízy. Vychádza z pevnej štruktúry medzinárodnej angažovanosti na bilaterálnych, regionálnych a multilaterálnych úrovniach v tejto oblasti, a to najmä na základe globálneho prístupu k migrácii a mobilite z roku 2011⁴.

² Na základe údajov monitorovacieho centra OSN pre osoby vysídlené v rámci krajiny bol počet osôb vysídlených v rámci krajiny v júli/auguste 2015 takýto: Sýria (7 600 300); Irak (3 171 600); Sudán (2 192 830); Južný Sudán (1 645 392); Pakistan (1 375 900); Nigéria (1 500 000); Somálsko (1 133 000); Afganistan (805 409); Čad (130 000); Kamerun (80 000); Niger (50 000).

³ COM(2015) 240.

⁴ KOM(2011)743.

Mobilizujú sa kľúčové finančné nástroje. Vonkajšia spolupráca Európskej únie, vrátane rozvojovej spolupráce na celom svete, s rozpočtom vo výške 96,8 miliárd EUR na obdobie 2014 – 2020 zohráva významnú úlohu pri riešení chudoby, neistoty, nerovnosti a nezamestnanosti. Patrí sem podpora Európskej únie v oblastiach, ako je rast a tvorba pracovných miest, mier a bezpečnosť, ľudské práva a dobrá správa vecí verejných v regiónoch a krajinách, kde toky utečencov vznikajú.

V kontexte súčasnej krízy, a ako doplnok k trustovému fondu pre Sýriu, Európska komisia navrhuje členským štátom EÚ aj nový **Európsky núdzový trustový fond pre stabilitu a riešenie základných príčin neregulárnej migrácie a vysídlených osôb v Afrike**. Trustové fondy umožňujú EÚ, jej členským štátom a prispievajúcim darcom, aby reagovali na rozličné rozmery núdzových situácií prostredníctvom spoločných, pružných a rýchlych reakcií na meniace sa potreby. Navrhovaný trustový fond bude podporovať stabilitu, odolnosť, hospodársky rozvoj, bezpečnosť a riadenie migrácie. Európskej únii a jej členským štátom poskytne rýchly a flexibilný nástroj, ktorý bude môcť prinášať rýchlejšie výsledky. Bude pomáhať pri plnom využívaní podpory EÚ. Zároveň poskytne platformu pre silnejšiu politickú viditeľnosť a prispeje k vytvoreniu integrovaného a koherentného prístupu. Očakáva sa, že trustový fond bude konkrétnym výsledkom samitu vo Vallette v novembri 2015. Európska komisia a vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku očakávajú, že členské štáty do neho budú trvalo a štedro prispievať.

III. Kľúčové otázky a reakcia Európskej únie

Európska únia pôsobí aktívne na celom svete. Tieto krajiny a regióny sú v súvislosti so súčasnou krízou najdôležitejšie:

- **Sýria a Irak**

EÚ už od začiatku konfliktu v Sýrii a Iraku podporuje diplomatické iniciatívy s cieľom nájsť politické riešenia. V tejto súvislosti Komisia a vysoká predstaviteľka stanovili politický rámec pre regionálnu stratégiu vrátane boja proti teroristickej skupine Dá'iš v oznámení⁵ prijatom tento rok vrátane finančných záväzkov vo výške 1 miliardy EUR. **Zo svojej krajiny utieklo viac ako 4 milióny Sýrčanov** a okrem toho je 7,6 milióna Sýrčanov vysídlených v rámci krajiny a počet zabitých predstavuje viac ako 230 000. **Drvivá väčšina sýrskych utečencov sa nachádza v Libanone, Jordánsku a Turecku** a tieto počty narastajú, čo na tieto krajiny vytvára obrovský politický, hospodársky a sociálny tlak. Od začiatku roka 2015 došlo k prudkému zvýšeniu vnútorného presídlenia, ako aj priamych utečeneckých tokov do EÚ, najmä do Grécka, keďže kapacita susedných krajín na umiestnenie nových utečencov dosiahla svoje hranice a pohraničné politiky sa stali reštriktívnejšími.

Od roku 2011 Európska únia a jej členské štáty zmobilizovali viac ako **3,9 miliardy EUR** v rámci humanitárnej, rozvojovej, hospodárskej a stabilizačnej finančnej podpory na riešenie potrieb osôb vysídlených v rámci krajiny, utečencov a hostiteľských komunit v Sýrii, Iraku,

⁵ JOIN (2015) 2 final

Jordánsku, Libanone alebo Turecku. Z celkového príspevku sa z rozpočtu EÚ prispelo takmer 1,8 miliardy EUR.

Regionálny trustový fond EÚ v reakcii na sýrsku krízu⁶ bol zriadený s cieľom súdržne a dôrazne reagovať na regionálnej úrovni. Okrem podpory susedným krajinám, ktoré prijímajú utečencov, je pomoc určená aj na humanitárnu pomoc a na úsilie zamerané na stabilizáciu a rozvoj v Sýrii vrátane obnovenia miestnej správy a poskytovania základných služieb. Komisia vyzýva členské štáty na ďalšie prispievanie do trustového fondu.

Kancelária EÚ v Gaziantepe (južnom Turecku) pomáha pri koordinácii operácií. Na tento účel bol vytvorený **mechanizmus rýchlej reakcie v prípade cezhraničných operácií** v Sýrii. EÚ okrem toho podporuje aj využívanie regionálnych programov rozvoja a ochrany na podporu hlavných krajín poskytujúcich útočisko a/alebo krajín tranzitu na Blízkom východe.⁷ Na základe pridania zložky „rozvoj“ k predchádzajúcim regionálnym programom ochrany sú **regionálne programy rozvoja a ochrany zamerané na poskytovanie ochrany** ľuďom, ktorí ju potrebujú, ale aj na **posilnenie odolnosti** utečencov, osôb vysídlených v rámci krajiny a hostiteľských komunit a na riešenie dlhotrvajúcich utečeneckých kríz v prípade, keď humanitárna pomoc nemôže poskytnúť dlhodobé riešenie.

EÚ vyzdvihla obrovské úsilie **Libanonu, Jordánska a Turecka**, pokiaľ ide o prijímanie utečencov utekajúcich pred násilím v Sýrii a Iraku, a naďalej pokračuje v poskytovaní pomoci. Európska únia v súčasnosti financuje významné projekty na podporu komunitných centier, potravinovej bezpečnosti, živobytia a školského a odborného vzdelávania pre utečencov v danom regióne vrátane 855 miliónov EUR na humanitárnu pomoc v Sýrii, ako aj v Libanone, Jordánsku a Turecku.

V **Iraku** sa po troch rokoch konfliktu viac ako 3,1 milióna osôb vysídliť v rámci krajiny. Hoci je počet Iračanov hľadajúcich medzinárodnú ochranu v Európskej únii v porovnaní so Sýrčanmi stále obmedzený, ich počet sa môže v blízkej budúcnosti výrazne zvýšiť. V roku 2015 Európska komisia vyčlenila 65,55 milióna EUR na humanitárnu pomoc v súvislosti s krízou v Iraku. Humanitárna pomoc EÚ v Iraku vrátane irackého Kurdistanu zahŕňa núdzové akcie na záchranu životov pre najzraniteľnejších, ako aj lekársku pomoc. EÚ zintenzívňuje svoje politické a diplomatické aktivity s cieľom podporiť všetky snahy o väčšiu jednotnosť a inkluzívnosť v krajine.

- **Turecko**

Turecko je krajinou, v ktorej je v súčasnosti celkovo umiestnený najvyšší počet utečencov na celom svete.

S **Tureckom** sa otvára cielený dialóg zameraný na hľadanie spôsobov, ako podporovať sýrskych utečencov, ako aj na zlepšenie kontroly hraníc a boja proti organizovanej trestnej

⁶ http://ec.europa.eu/enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad/index_en.htm

⁷ 12 miliónov EUR podpory.

činnosti zodpovednej za pašovanie neregulárnych migrantov. V dialógu s Tureckom sa skúma ďalšia spolupráca s cieľom nájsť riešenie krízy v Sýrii.

V roku 2015 finančné prostriedky pre Turecko v súvislosti s krízou v Sýrii dosiahli sumu 175 miliónov EUR. Financovanie z nástroja predvstupovej pomoci⁸ v oblasti vnútorných vecí sa zvyšuje zo **130 miliónov EUR** na obdobie rokov 2007 – 2013 na predbežné rozdelenie vo výške **245 miliónov EUR** na obdobie rokov 2014 – 2016. Turecko bude mať spolu s krajinami západného Balkánu prospech aj z nového regionálneho programu riadenia migrácie. Finančnou pomocou EÚ sa takisto podporuje úsilie Turecka splniť požiadavky readmisnej dohody medzi EÚ a Tureckom.

Do konca roka bude do Ankary nasadený styčný dôstojník agentúry Frontex s cieľom zlepšiť operačnú spoluprácu. Snahy rýchlo identifikovať a vrátiť tých, ktorí nepotrebujú medzinárodnú ochranu, budú mať podporu v Turecku, ako aj v iných krajinách tranzitu.

Od začiatku roka 2014 okrem toho Európska komisia vedie dialóg s Tureckom o liberalizácii vízového režimu. To zahŕňa rozvoj integrovaného riadenia hraníc v súlade s politikami EÚ v oblasti bezpečnosti pozemných a morských hraníc a dohľadu nad nimi a presadzovania colných kontrol. Dialóg takisto poskytuje politické usmernenie zamerané na predchádzanie a boj proti organizovanému zločinu, terorizmu a korupcii, na zlepšenie justičnej spolupráce, spolupráce v oblasti presadzovania práva a ochrany osobných údajov.

- **Západný Balkán**

Európska únia takisto zintenzívnila svoju podporu pre **krajiny západného Balkánu** mimo EÚ, v ktorých je v súčasnosti bezprecedentný prílev utečencov, najmä zo Sýrie. To zahŕňa posilnenie možností prijímania a posudzovania žiadostí o azyl a zvýšenie spolupráce v boji proti organizovanému zločinu zodpovednému za pašovanie migrantov. Na tento účel Európska komisia dokončuje celoregionálny program na podporu ochrany a citlivého riadenia migrácie v krajinách západného Balkánu, ktorý sa bude zameriavať na tri oblasti: identifikácia migrantov, vnútroregionálna a medziregionálna výmena informácií a mechanizmy na účely ponúknutia riešení v súvislosti s návratom, a to s uplatňovaním praktických bezpečnostných záruk týkajúcich sa ochrany s cieľom zohľadňovať špecifické potreby migrantov.⁹

Pre Srbsko a bývalú Juhoslovanskú republiku Macedónsko už bola schválená humanitárna pomoc vo výške 1,75 milióna EUR s cieľom poskytnúť núdzovú pomoc utečencom prechádzajúcim do Maďarska.

Okrem značnej pomoci, ktorá sa už v predchádzajúcich rokoch v rámci nástroja predvstupovej pomoci poskytla v oblasti riadenia hraníc, migrácie, azylu a politik uvažuje Európska komisia o ďalšej cielenej pomoci konkrétnym krajinám na posilnenie kapacity v oblasti azylu, migrácie a vízovej politiky s cieľom posilniť ochranu zraniteľných kategórií migrantov a obetí

⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 231/2014 z 11. marca 2014.

⁹ 8 miliónov EUR podpory.

obchodovania s ľuďmi. Konkrétne v prípade bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko a Srbska EÚ podporuje dlhodobý rozvoj príst'ahovaleckej a azylovej politiky¹⁰.

Ďalej by sa mala rozvíjať operačná spolupráca medzi orgánmi pohraničnej stráže západného Balkánu a členskými štátmi EÚ. Spolupráca by mohla zahŕňať činnosti vo vzťahu k analýze rizika, odbornému vzdelávaniu a výmene najlepších postupov. Agentúra Frontex podpísala dohody o pracovných podmienkach a vybudovala spoluprácu so Srbskom, Čiernou Horou, Albánskom, Bosnou a Hercegovinou, bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónsko a je pripravená zohrať aktívnu úlohu v tomto úsilí.

- **Afrika**

Afrika, najmä subsaharská Afrika, naďalej čelí demografickému tlaku, environmentálnemu stresu, extrémnej chudobe, vnútorným napätiam a inštitucionálnym nedostatkom, ktoré v niektorých častiach prerástli do otvoreného konfliktu, zvýšenej nestability, vysídľovania, kriminality, terorizmu a radikalizácie, do neregulárnej migrácie a obchodovania s ľuďmi a ich pašovania, ako aj nárastu počtu prípadov potreby humanitárnej pomoci. Európska únia rieši tieto výzvy spolu s africkými partnermi prostredníctvom svojich regionálnych stratégií (Sahel, Africký roh a Guinejský záliv), humanitárnej pomoci, rozvojovej politiky a programov pomoci v regióne a prostredníctvom svojho pevného odhodlania realizovať opatrenia v oblasti zvyšovania odolnosti.

V dôsledku konfliktu a neexistencie štátnych štruktúr sa **Líbya** stala významnou križovatkou pre obyvateľov subsaharskej Afriky na ich ceste do Európy, predovšetkým do Talianska. Európska únia aktívne podporuje **dialóg pod vedením OSN** medzi líbyjskými stranami s cieľom dosiahnuť mierové riešenie sporu a je pripravená podporiť budúcu vládu národnej jednoty. Komisia medziasom poskytuje humanitárnu a rozvojovú pomoc zraniteľnej populácii migrantov uviaznutých v Líbyi.

Niger, jedna z najchudobnejších krajín sveta, je kľúčovou tranzitnou trasou do Líbye. Európska únia podporuje rozvoj Nigeru, ako aj jeho bezpečnosť.¹¹ V regióne **Sahel** podporuje Európska únia takisto politický proces v **Mali** a mierovú dohodu s ozbrojenými skupinami na severe. Táto angažovanosť prispieva k stabilite výcvikom ozbrojených a bezpečnostných síl Mali.¹² Uvažuje sa o ďalšej podpore riadenia hraníc. Misie Európskej únie v rámci SBOP v Nigeri a Mali takisto prispievajú k podpore úsilia zameraného na predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi a pašovaniu migrantov.¹³ EÚ v súčasnosti podporuje vytvorenie „viacúčelového strediska“ v Agadezi, ktoré je významným tranzitným uzlom. Bude

¹⁰ Pre bývalú Juhoslovanskú republiku Macedónsko je vyčlenených/plánovaných 24 miliónov EUR a pre Srbsko je vyčlenených/plánovaných 44 miliónov EUR.

¹¹ Misia EUCAP Sahel Niger podporuje nigerské orgány v oblasti prevencie, kontroly a riadenia tokov neregulárnej migrácie cez Niger, a najmä Agadez.

¹² Civilná misia Európskej únie v rámci SBOP v Mali (EUCAP Sahel Mali) podporuje reštrukturalizáciu malijských ozbrojených síl národnej bezpečnosti (t. j. polície, „gendarmerie“ a národnej gardy „garde Nationale“). Cieľom je pomôcť malijským orgánom zabezpečiť ústavný a demokratický poriadok a podmienky pre trvalý mier. Misia kombinuje odbornú prípravu a strategické poradenstvo.

¹³ V rámci komplexného prístupu EÚ (JOIN(2013) 30) budú misie SBOP zladené s rozvojovými programami s cieľom maximalizovať celkovú účinnosť.

poskytovať pomoc a informácie uviaznutým migrantom a podporovať tých, ktorí sú ochotní vrátiť sa alebo sa začleniť v hostiteľských komunitách.

Európska únia je aktívna aj v **podpore regionálnej reakcie proti skupine Boko Haram** vrátane podpory mnohonárodnostných spojených síl (MNJTF) a Nigeru, Čadu, Kamerunu a Nigérie. Na riešenie humanitárnej situácie sa bude vyvíjať ďalšie úsilie. **Nigéria** zostáva hlavným zdrojom neregulárnej migrácie v Európskej únii. Dialóg o migrácii s Nigériou, okrem spolupráce v boji proti skupine Boko Haram, je v súčasnosti zameraný na riešenie readmisie a návratov¹⁴.

Úsilie Európskej únie je takisto zamerané na obnovenie správy vecí verejných a stability v **Stredoafrickej republike**¹⁵. To zahŕňa podporu politického procesu, hospodárskej obnovy a stabilizácie s vojenskou poradnou misiou. Ďalšie zhoršenie situácie v Stredoafrickej republike by vážne ovplyvnilo regionálnu stabilitu, už teraz vážnu humanitárnu situáciu, a mohlo by viesť k ďalšiemu vysídľovaniu.

V **Somálsku** Európska únia podporuje obnovu životaschopného štátu a opätovné vytvorenie bezpečného prostredia prostredníctvom misie Africkej únie v Somálsku¹⁶ a vojenskej výcvikovej misie EÚ. Program EÚ pre rozvojovú spoluprácu požičiava rozsiahlu podporu na stabilizáciu, budovanie štátu a rozvoj v Somálsku v rámci novej dohody.

Zlé ekonomické vyhliadky a porušovanie ľudských práv sú hnacími faktormi emigrácie z **Eritrey**. V roku 2014 požiadalo o medzinárodnú ochranu v Európskej únii 36 990 Eritrejčanov. Štvrt' milióna hľadálo útočisko v Etiópii a Sudáne. EÚ v súčasnosti skúma, ako čo najlepšie spolupracovať s Eritreou na riešenie neregulárnej migrácie. V decembri 2014 vláda Eritrey oznámila, že od 1. januára 2015 bude trvanie vojenskej služby, ktorej trvanie bolo predtým na dobu neurčitú, pre novoprijatých obmedzené na osemnásť mesiacov. Monitorovanie vykonávania tohto rozhodnutia bude mať zásadný význam, pretože neobmedzené trvanie vojenskej služby predstavuje významný hnací faktor migrácie. Dialóg s Eritreou sa takisto uskutočňuje v **chartúmskom procese**, čo Európskej únii umožňuje spolupracovať so všetkými krajinami v regióne **Afrického rohu**. Cieľom chartúmskeho procesu je posilniť regionálnu spoluprácu v otázkach migrácie. **Pre Eritreu bol dohodnutý nový národný indikatívny program vo výške 200 miliónov EUR so zameraním na hospodársky rozvoj, zamestnanosť a správu vecí verejných.**

Viac ako 2 milióny ľudí utieklo zo svojich domovov v **Južnom Sudáne**. EÚ a jej členské štáty už od roku 2014 poskytli viac ako 377 miliónov EUR formou humanitárnej pomoci. EÚ takisto finančne a politicky podporuje postup vedený Medzivládnyim úradom pre rozvoj, ako aj mechanizmus na monitorovanie dodržiavania ukončenia násilností. EÚ podporuje aj snahy

¹⁴ V roku 2015 bol s Nigériou podpísaný spoločný program v oblasti migrácie a mobility, ktorý pokrýva spoluprácu v oblasti legálnej migrácie, neregulárnej migrácie, migrácie a rozvoja a medzinárodnej ochrany.

¹⁵ Na tento účel Európska únia v roku 2014 spolu s Francúzskom, Nemeckom a Holandskom vytvorila trustový fond Békou.

¹⁶ AMISOM: <http://amisom-au.org/>

Africkej únie a OSN o ukončenie konfliktov v Sudáne, ktoré uvedenú krajinu ďalej destabilizujú.

Konflikt v **Jemene** má vplyv aj na Africký roh, kde sa nachádza viac ako 250 000 registrovaných utečencov z tohto regiónu, pričom 95 % z nich je zo Somálska. EÚ zohráva aktívnu úlohu pri podpore transformácie od roku 2011 a v súčasnosti je plne zapojená do medzinárodného úsilia o dosiahnutie politického riešenia krízy v Jemene.

V mnohých afrických krajinách, najmä v oblasti Afrického rohu, ako je Etiópia, Sudán, a Keňa, a v oblasti Čadského jazera sa nachádzajú rozsiahle komunity utečencov, ktorých pobyt sa často dlhodobo predlžuje. Existujúcimi programami rozvoja a humanitárnej pomoci sa už poskytuje podpora, ktorá prepája núdzovú pomoc, obnovu a rozvoj. Posilnenie odolnosti je preto kľúčové.

Európska komisia a vysoká predstaviteľka budú pokračovať v práci na hľadaní trvalých riešení s cieľom predchádzať dlhodobému vysídleniu a riešiť ho. Bez možností rozvoja môže napätie medzi populáciami viesť k destabilizácii celých regiónov, čím sa vyvolajú obrovské sekundárne presuny, a to aj do Európy. Naopak zabezpečenie, aby sa utečenci a osoby vysídlené v rámci krajiny stali ekonomickými prispievateľmi, znižuje ich hospodársky dosah a náklady a prispieva k rastu, čo je prínosom pre vysídlené osoby aj ich hostiteľské krajiny.

Európska komisia predloží nový, rozvojovo orientovaný prístup týkajúci sa núteného vysídľovania, ktorý sa bude realizovať popri humanitárnej pomoci od začiatku krízy. Tento rok boli v severnej Afrike a Africkom rohu spustené pilotné projekty. Nasledujúci príklad regionálnych programov rozvoja a ochrany na Blízkom východe boli tento rok spustené dva ďalšie takéto programy ochrany v severnej Afrike a Africkom rohu.

- **OSN a širšie medzinárodné spoločenstvo**

Táto kríza nie je len európskou, ale aj významnou medzinárodnou výzvou. Nevyhnutná je spolupráca s kľúčovými medzinárodnými partnermi a s Organizáciou Spojených národov, najmä s Úradom vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) a rozvojovým programom OSN (UNDP), ako aj s organizáciami, ako je napríklad Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM). Úrad UNHCR má osobitnú zodpovednosť pri riešení utečeneckej krízy. EÚ ďalej posilňuje spoluprácu s UNHCR s cieľom zlepšiť účinnosť svojej podpory krajinám, ktoré prijímajú vysoký počet utečencov, ako aj riadenie tokov v rámci Európskej únie. EÚ takisto spolupracuje s ďalšími medzinárodnými partnermi, ktorí majú silné spôsobilosti, vrátane regiónu Blízkeho východu, v úsilí o zvýšenie celkovej pomoci a možností presídlenia osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu.

Spolupráca v oblasti readmisie a návratu neregulárnych migrantov

Účinná politika návratu migrantov, ktorí vstúpili na územie hostiteľskej krajiny neregulárne a nespĺňajú podmienky pre medzinárodnú ochranu, je nevyhnutnou súčasťou ucelenej stratégie EÚ na odradenie od neregulárnej migrácie. V súčasnosti sú percentuálne podiely návratu v členských štátoch EÚ pomerne nízke. V roku 2014 menej ako 40 % neregulárnych migrantov, ktorým bolo nariadené opustiť EÚ, skutočne opustilo EÚ.

V článku 13 dohody z Cotonou o partnerstve s africkými, karibskými a tichomorskými (AKT) krajinami sa stanovuje právny základ na spoločný postup v otázkach návratu a readmisie štátnych príslušníkov krajín AKT. EÚ je odhodlaná zintenzívniť spoluprácu s africkými partnermi na účinnej realizácii readmisných programov.

Okrem plného vykonávania existujúcich readmisných dohôd¹⁷ a rýchleho uzatvorenia prebiehajúcich rokovaní¹⁸ sa bude úsilie zameriavať na **opatrenia praktickej spolupráce** v oblasti návratu vrátane posilnenia vývoja systémov asistovaného dobrovoľného návratu. V tejto súvislosti poskytne dôležité skúsenosti na ďalšie kroky **nedávno dohodnutý pilotný projekt týkajúci sa návratu do Pakistanu a Bangladéša**. Európska únia potrebuje zvýšiť svoju činnosť zameranú na podporu návratu neregulárnych migrantov na trasách. **Na tento účel slúži podpora EÚ na vytvorenie viacúčelového strediska v Agadezi.**

Akčný plán EÚ v oblasti návratu¹⁹, prijatý súčasne s týmto oznámením, sa zaoberá touto oblasťou politiky.

Boj proti organizovanej trestnej činnosti zodpovednej za pašovanie migrantov a obchodovanie s ľuďmi

Boj proti kriminálnym sieťam je dôležitou súčasťou úsilia Európskej únie pri záchrane životov a zabraňovaní vykorisťovaniu migrantov. Rozhodujúci význam má posilnenie medzinárodnej spolupráce medzi policajnými a justičnými systémami v krajinách pôvodu a cieľových krajinách, ako aj s relevantnými agentúrami EÚ a členskými štátmi. V mnohých krajinách na to bude potrebná podpora polície, spravodlivosti a kapacít riadenia hraníc.

EÚ je kľúčovým aktérom v oblasti zlepšovania kapacít partnerských krajín, pokiaľ ide o riadenie hraníc a dobrovoľný návrat a reintegráciu, a uplatňuje integrovaný prístup, ktorým sa zaisťuje bezpečnosť hraníc a zároveň umožňuje rýchly pohyb legitímnych tokov ľudí a tovaru.

V európskej migračnej agende sa stanovuje niekoľko iniciatív na posilnenie nástrojov EÚ, ktoré sú k dispozícii na riešenie pašeráckych sietí, najmä Akčný plán proti prevádzaniu migrantov²⁰. K spolupráci v týchto veciach budú prispievať migrační styční dôstojníci a experti na bezpečnosť nasadení v kľúčových delegáciách EÚ. Niekoľko operácií a misií SBOP už zohráva dôležitú úlohu v boji proti organizovanej trestnej činnosti.

Námorné sily pod vedením Európskej únie v Stredozemí (**EUNAVFOR MED**) sú **operáciou krízového riadenia** na zabezpečenie dohľadu, zhromažďovania spravodajských informácií

¹⁷ V súčasnosti je v platnosti 17 readmisných dohôd: Hongkong, Macao, Srí Lanka, Albánsko, Rusko, Ukrajina, bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Srbsko, Moldavsko, Pakistan, Gruzínsko, Arménsko, Azerbajdžan, Turecko a Kapverdy.

¹⁸ Prebiehajú rokovania s Marokom a Tuniskom.

¹⁹ COM(2015) 453

²⁰ COM(2015) 285 final

a potenciálnej operačnej angažovanosti v boji proti pašovaniu v južnej časti centrálného Stredozemia pri plnom rešpektovaní medzinárodného práva.²¹

Misia Európskej únie v rámci SBOP v Nigeri (**EUCAP Sahel Niger**) je posilňovaná, aby sa nigerským orgánom poskytla podpora pri riadení tokov neregulárnej migrácie cez Niger, a predovšetkým Agadez.²² Posilnený mandát tejto misie bude predovšetkým zameraný na: i) posilnenie nigerského právneho rámca v oblasti migrácie, hraničnej kontroly a boja proti trestnej činnosti súvisiacej s neregulárnou migráciou; ii) budovanie kapacít nigerských bezpečnostných služieb zodpovedných za riadenie hraníc, kontrolu migrácie a boj proti organizovanej trestnej činnosti a iii) zlepšovanie účinnosti justície. Misia Európskej únie v rámci SBOP v Mali (**EUCAP Sahel Mali**) už nepriamo prispieva k predchádzaniu neregulárnej migrácii výcvikom vnútorných bezpečnostných síl. Plnú operačnú kapacitu dosiahla v auguste 2015. V súčasnosti sa skúma podobné rozšírenie jej mandátu ako v prípade Nigeru. V koordinácii s bilaterálnymi akciami členských štátov sa uvažuje o ďalších iniciatívach a misiách SBOP v iných krajinách v regióne Sahel a v Africkom rohu.

IV. Záver a ďalšie kroky

Na riešenie utečeneckej krízy a spoločné zvládnutie výziev a príležitostí bude mať rozhodujúci význam schopnosť Európskej únie spolupracovať s partnermi v tretích krajinách. V tomto ohľade zohráva rozhodujúcu úlohu partnerstvo medzi EÚ a Afrikou v oblasti migrácie, mobility a zamestnanosti, rabatský a chartúmsky proces, pražský a budapeštiansky proces²³, Únia pre Stredozemie, partnerstvo hodvábných ciest v oblasti migrácie, Východné partnerstvo alebo dialóg o migrácii AKT – EÚ.

Niektoré z výziev uvedených v tomto oznámení sa môžu riešiť a riešia sa prostredníctvom politického a diplomatického úsilia. Obnovené úsilie sa predovšetkým vynakladá na riešenie základných príčin tejto krízy, t. j. vojen v Sýrii a Iraku. Vysoká predstaviteľka vedie dialógy na vysokej úrovni o týchto otázkach, ako to požadovala Európska rada, plne využívajúc podporu Európskej únie krajinám a regiónom a stavajúc na už existujúcich partnerstvách.

Spolupráca s krajinami pôvodu a tranzitu prebieha na dvojstrannej úrovni s využitím všetkých existujúcich rámcov, najmä tých, ktoré umožňujú **partnerstvá v oblasti mobility**²⁴, **spoločný program v oblasti migrácie a mobility** alebo **readmisné dohody**. Pri diskusiách o spolupráci v oblasti migrácie sa využije aj zaangažovanosť v iných otázkach vrátane obchodu a rozvoja.

²¹ Rozhodnutie Rady (SZBP) 2015/778 z 18. mája 2015 o vojenskej operácii Európskej únie v južnej časti centrálného Stredozemia (EUNAVFOR MED) (Ú. v. EÚ L 122, 19.5.2015, s. 31).

²² Otvorenie pobočky v Agadezi umožní misii lepšie pochopiť migračné toky a súvisiace otázky, ako aj každodenne pracovať s orgánmi zodpovednými za riadenie migračných tokov.

²³ Budapeštiansky proces spája krajiny od východnej a strednej Ázie po juhovýchodnú a západnú Európu.

²⁴ Partnerstvá v oblasti mobility poskytujú komplexný rámec pre bilaterálnu spoluprácu v otázkach mobility, migrácie a azylu. Doteraz sa podpísalo sedem partnerstiev: s Kapverdami, Moldavskom, Gruzínskom, Arménskom, Azerbajdžanom, Marokom a Tuniskom.

Delegáciami EÚ sa budú takisto prehlbovať vzťahy s miestnymi orgánmi. Delegácie v kľúčových krajinách tranzitu a pôvodu sú posilňované prostredníctvom nasadenia **Európskeho migračného styčného dôstojníka (European Migration Liaison Officer – EULMOs)**, ako sa uvádza v európskej migračnej agende.

Európska únia okrem toho organizuje dve konferencie na vysokej úrovni na základe poverenia Európskou radou v júni 2015:

1. Na **samite vo Vallette o migrácii** (11. – 12. novembra 2015) sa zídu predstavitelia európskych a kľúčových afrických krajín, najmä tých, ktoré sú zmluvnými stranami chartúmskeho a rabatského procesu, ako aj Komisie Africkej únie a Komisie Hospodárskeho spoločenstva západoafrických štátov. Na samite sa bude okrem iného rokovať o výhodách migrácie pre rozvoj, základných príčinách, legálnej migrácii a mobilite, medzinárodnej ochrane a azyle, prevencii a boji proti pašovaniu migrantov a obchodovaniu s ľuďmi a spolupráci v oblasti návratu a readmisie.

2. Na **konferencii na vysokej úrovni o trase vedúcej východným Stredozemím/trase cez západný Balkán** (v jeseni 2015) sa zídu členské štáty EÚ, krajiny západného Balkánu a Turecko s cieľom diskutovať o utečeneckých a migračných tokoch prechádzajúcich trasou vedúcou východným Stredozemím/trasou cez západný Balkán.

Európska únia mnohé roky riešila utečenecké a migračné výzvy prostredníctvom svojej vonkajšej činnosti, pričom kombinovala politické nástroje a nástroje rozvoja a humanitárnej pomoci. Dnešná utečenecká kríza je akútnym prejavom dlhodobých a komplexných problémov: príčiny krízy sú rôznorodé a nebude ich možné vyriešiť okamžite. Na ich úplné vyriešenie bude potrebný prístup, ktorý bude zahŕňať krátkodobé a dlhodobé úsilie. Predovšetkým bude nevyhnutná solidarita a zodpovednosť a spoločné pôsobenie rôznych nástrojov, ktoré má Únia k dispozícii, od diplomacie po finančnú pomoc.

Európska komisia a vysoká predstaviteľka vyzývajú členské štáty, aby preukázali odhodlanie pri riešení kritickej situácie utečencov a ťažkostí, ktoré ľudí nútia, aby opúšťali svoje krajiny. Aby mohla Európska únia v súčasnosti dodržať právne, inštitucionálne a morálne záväzky, je nevyhnutná solidarita, zodpovednosť a jednota.